

privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva (27. lipnja 1950) kreću se procesni tokovi koji postaju predmet zanimanja čitavoga progresivnog čovječanstva.

Izložba pa tako i katalog sastoje se od tri dijela — uvodnog, koji govori o ustavnom razvoju Jugoslavije kao kraljevine, centralnog, u kojem su dani NOR i socijalistička revolucija s poslijeratnom izgradnjom, te završnog poglavlja, u kojem je prikazano razdoblje socijalističke samoupravne izgradnje. U ta tri velika poglavlja grupirane su manje cjeline. U katalogu je objavljeno 168 dokumenata i fotografija, počev od »Deklaracije (Izjave)« vlade Kraljevine Srbije o ratnim ciljevima Srbije (da se bori »za oslobođenje i ujedinjenje sve naše neoslobođene braće Srba, Hrvata i Slovenaca«), Krf, 7. srpnja 1917. godine, pa do prijedloga Predsjednika Republike da se pristupi promjeni Ustava SFRJ, Beograd, 17. listopada 1979. godine (u kojem se ističe danas već povijesno načelo o kolektivnom radu, odlučivanju i odgovornosti).

Sve tri izložbe i katalogi očito su priređeni na visokom profesionalnom nivou. Katalogi nisu obične ilustracije izloženih materijala, već su — naročito edicije o Titovoj misli, riječi i djelu, te publikacija o ustavnom razvoju socijalističke Jugoslavije — i stručni materijali koji mogu korisno poslužiti i kao priručnici, i kao podsjetnici, i kao građa. Njihovi sadržaji su istodobno i mjerila dostignuća jugoslavenske historiografije, dosega spoznaja historičara, politologa i pravnika. S izloženim materijalima ujedno se valorizira rad stručnjaka, njihov priređeni put, ali se daje i ocjena povijesnih tekstova, procesa, zbivanja i ličnosti. U tom smislu treba i gledati vrijednost tih izložbi, a naročito kataloga koji ostaju trajni svjedoci značenja i značaja tih znanstveno-kulturnih manifestacija.

Petar Strčić

*MILE MARKOVIĆ, »Popis radova prof. dra Leona Gerškovića. (Knjige, članci, intervjui). Građa za bibliografiju«, Nacionalna i sveučilišna biblioteka, »Izvori za proučavanje jugoslavenskog samoupravnog socijalističkog sistema«, sv. 1, Zagreb 1981.*

U mnogostrukoj djelatnosti koju je u posljednje vrijeme inicirala Nacionalna i sveučilišna biblioteka u Zagrebu važnu ulogu ima izložbena aktivnost (i to još u prostoru koji do sada nije bio valoriziran, a neobično je atraktivan i za publiku vrlo pristupačan). U nizu takvih zapaženih manifestacija osobitu pažnju privlači nedavna izložba dijela objavljenih radova prof. dra Leona Gerškovića, jednog od naših najeminentnijih društveno-političkih i znanstvenih radnika, člana Savjeta Federacije. Izložbu je osobno otvorio predsjednik Predsjedništva SR Hrvatske Jakov Blažević, čime se htjelo i na izuzetan način ukazati na težinu opusa dra Gerškovića. Prigodnu riječ dao je direktor Biblioteke Veselko Velčić. Izložba je prva u seriji koju će Biblioteka posvetiti objavljenom opusu najzaslužnijih kreatora samoupravnog socijalizma iz SR Hrvatske. No, o otvaranju izložbe već su našu javnost upoznala i dnevna glasila, a samo bismo upozorili da je istom prigodom predstavljen publici prvi svezak »Izvora za

proučavanje jugoslavenskog samoupravnog socijalističkog sistema«, koji je u cjelini posvećen opusu dra Leona Gerškovića. To je zapravo »Popis radova prof. dra Leona Gerškovića (knjige, članci, intervjui). Građa za bibliografiju«, koju je priredio dr Mile Marković.

Mnogobrojna djela L. Gerškovića odavno su poznata našoj javnosti. Od vremena neposredno poslije završetka narodnooslobodilačkog rata pa do danas, Gerškovićeви su radovi postali nezaobilazan dio jugoslavenske društveno-političke i pravne povijesti. Svi ti radovi značajan su materijal i za izučavanje rasta nove revolucionarne vlasti u nas, za razvoj niza vitalnih oblasti našega društva. Iz ovoga priloga bibliografiji zapravo vidimo i svestrani interes dra L. Gerškovića za sve ostalo bogatstvo stvaranja novoga društva u nas. Priredivač je tako i podijelio bibliografske jedinice — u 10 cjelina, koje najbolje osvjetljaju Gerškovića kao autora, ali i sve one oblasti za koje se interesiralo ili se i sada zanima naše društvo. Saznajemo da je L. Geršković objavljivao radove i prije rata i za vrijeme NOB-a, vidimo da je historiju narodne vlasti naročito istraživao, proučavao i obrađivao, da je u nizu radova posvetio pažnju političkim teorijama i političkom sistemu, ustavnim temama, pravnom sistemu, društveno-ekonomskom uređenju, komunalnom sistemu, upravi i administrativnom pravu, međunarodnim odnosima, itd. Vrijedi napomenuti da Geršković nikada nije bio pristalica tzv. teorije distance da je, npr., već 1946. god. u Beogradu objavio danas već povijesnu knjigu »Dokumenti o razvoju narodne vlasti«, o toj fundamentalnoj promjeni koja se zbilila u toku NOR-a i koja čini jedan od temelja socijalističke revolucije. Historija narodne vlasti — sadržaj je čak osam Gerškovićeвиh knjiga. »Socijalistička revolucija Jugoslavije«, »Društveno-politički sistem Jugoslavije« — knjige su koje već svojim naslovima govore da je Geršković istraživački radio i u oblasti političke teorije i u političkom sistemu; u okviru toga zanimanja znatnu je pažnju posvetio i samoupravljanju. Političkoj teoriji i praksi Geršković je također posvetio mnogo pažnje pa je bibliograf izdvojio čak blizu osamdeset važnijih studija i rasprava koje je smatrao potrebnim spomenuti kao naročito važne. »Ustavne teme«, »Savremeni ustavni problemi« — samo su dva naslova u nizu knjiga i članaka koji govore o revolucionarnim promjenama i trajanju našega poslijeratnog razvoja. »Društveno upravljanje u Jugoslaviji«, »Socijalistička zajednica rada«, »O izgradnji komuna«, »Državna uprava Jugoslavije« — samo su naslovi nekih od oko 40 knjiga koje je Geršković objavio, uz vrlo velik broj studija i članaka (u ovom izboru M. Markovića navedeno je 376 bibliografskih jedinica).

Neobično je značajna inicijativa Nacionalne i sveučilišne biblioteke, njezino još jedno otvaranje prema javnosti i težnja da se tako ukaže na kapitalna djela onih stvaralaca našega društva koji su — poput prof. dra Leona Gerškovića — i sami najčešće u središtu kardinalnih i historijskih zbivanja. Upozoravamo na tu bibliografiju, prvi temeljitiji pokušaj da se na jednom mjestu prikupe naslovi najvažnijih radova L. Gerškovića — originalnih doprinosa teoretskoj misli i praktičnoj primjeni revolucionarnih tekovina naroda i narodnosti Jugoslavije.

*Petar Strčić*